Declamatio Lucretiae

Auteur(s) : Salutati, Coluccio

Présentation

Titre longVindicta illate violentie, quam de se extorsit. Lucretia romana speculum pudicitie. Epistola. ccccxxvii.
Lieu de publicationMilan
Imprimeur(s)-Libraire(s)Scinzenzeler, Ulrich
Date1496

Les folios

En passant la souris sur une vignette, le titre de l'image apparaît.

2 Fichier(s)

Les mots clés

Femmes, Tyrannie

Citer cette page

Salutati, Coluccio, Declamatio Lucretiae, 1496

Blandine Perona (laboratoire Larsh / IUF) ; EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle)

Consulté le 08/08/2025 sur la plate-forme EMAN :
https://eman-archives.org/Antibarbari/items/show/56

Précisions sur l'exemplaire

LangueLatin
SourceBayerische Staatsbibliothek, 2 Inc.c.a. 3397 m
Formatin-2
Localisation du documentMunich, Bayerische Staatsbibliothek

Informations complémentaires

USTC991982
ContributeurPerona, Blandine (édition scientifique)
ÉditeurBlandine Perona (laboratoire Larsh / IUF) ; EMAN, Thalim (CNRS-ENS-

Sorbonne nouvelle)
Droits

- Fiche : Blandine Perona (laboratoire Larsh / IUF) ; EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle). Licence Creative Commons Attribution – Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Texte : Licence CC BY-NC-SA 4.0

Source de la numérisationMDZ Digitale Bibliothek

Éléments d'analyse

DescriptionLa déclamation de Lucrèce présente deux discours contradictoires. Dans le premier, le père et le mari de l'héroïne romaine veulent la dissuader de se tuer. Dans le second, Lucrèce veut démontrer que malgré la résistance de son esprit, son innocence est perdue à cause du viol qu'elle a subi.
Analyse

- On possède plusieurs manuscrits de cette déclamation qui est imprimée pour la première fois en 1496 dans la correspondance de Pie II.
- Pour accéder au texte latin (établi d'après le manuscrit de Todi), à une traduction française de ce texte établie par Laurent Baggioni et Blandine Perona, ainsi qu'à leur analyse de la déclamation de Lucrèce, voir :
    - Coluccio Salutati, « *Déclamation de Lucrèce* (s. d.) », *Exercices de rhétorique* [En ligne], 22 | 2024, mis en ligne le 22 avril 2024, consulté le 23 juillet 2024. URL : http://journals.openedition.org/rhetorique/1683 ; DOI : https://doi.org/10.4000/rhetorique.1683
    - Laurent Baggioni et Blandine Perona, « La déclamation de Lucrèce : rhétorique, pédagogie et méditation de l'Histoire », *Exercices de rhétorique* [En ligne], 22 | 2024, mis en ligne le 22 avril 2024, consulté le 23 juillet 2024. URL : http://journals.openedition.org/rhetorique/1617 ; DOI : https://doi.org/10.4000/rhetorique.1617

Mots-clés

- Femmes
- Tyrannie

Notice créée par Blandine Perona Notice créée le 11/02/2024 Dernière modification le 23/07/2024

Vindicta illate violentie. quam de se extorsit. Lucretia romana speculum pudicitie.

Epistola. cccxxvii.

Vcretia spurii lucretii filia & collatini latini uxor a sexto tarquino regis tarquini filio p uim coacta ipsa consentiente. solum infamie metu. ne tarquinus sicut minabatur sibi occisse iugulatum seruum ei sociaret. Vocatis ad se patre & uiro eis rem narrat. ultionem promitti facit. & demum se mox occidere uerat pater & coniunx eiusmodi uerbis. Noli te affligere lucretia facti magnum argumentum dedisti te adultero non consensisse. tibique uim illatam quam penam eius expectas que ultro quod celare poteras accusas. Hoc adiuuat ultra precedens tua que non solum in hominum oculis sed etiam in secretis domus penetralibus & fugaliratem pudicitiam coluisti. an recolis mea lucretia. cum paucis ante diebus una cum improbo illo adultero pria facie huc aduenimus tu inter seruas lanificio es reperta. interea iprouisa. incauta. nec uirum nec hospitem tunc expectans. ea dies illa deprehensio castitatis tibi uictoriam dedit. Regis natus & filias cōmessationibus occupatas inuenimus. tu illis prelata es. tibi incorruptibilis gloria pudicitie parata est. Nos iniuriam ulciscemur. que mesta uiolentos compressus improbi iuuenis p tulisti. dum ille mala gaudia ex inulta capiebat. uidebis leta meritum regia de prole supplicium. Cur coacta prebuisti tibi de libidine nephanda solacium. tua morte. tuoq; cruore uis ferocem animum eius saciare. An tibi non satis non crudelitas patris inultas filiorum ille corruptor tui corporis quot ceedes expleuit in gabios. quot tibi interierūt innocentes. si ipsum odis. si tibi ex animo supplicium exoptas. fac uiuas. fac ut te uideat in suis penis exultare. fac q; cum se uiderit in usum & infame periturum. te culas corpus attigit uideat integro fame lumine superetse. Noli lucretia uiduare coniugem. orbare parentem. & filis matrem auferre. Opta uiram ut aspicias aliquando uindictam non habes unde mori uelle debeas. pollutum dī corpus. sed integer animus. nulla fine consensu culpa contrahitur. Quis nescit te non potuisse resistere. nudam. dormientem. incautā. & nihil tale uerentem. armatq; iuuenē ad homicidium uel adulterium preparato. potuit ille erate florida. & auctoritate regia. quālibet aliam permulcere. & secum in illecebras trahere. rigidum uero pectus tuum mollire non potuit. Solas ille cum duo tantum esses uiolentiam tulit. & i corpus tuum adulterium patrauit atq; perfecit. Tu quod muliebris fragilitatis est. infamiam pertulisti. mēte intra concubitus uiolentiam pudicissimam conseruasti. si gloriam queris. nihil hic glorie potes adicere. que iuueni amāti & audāti libidinem suam explēti. te non mulierem carneā. sed ītamq; marmoream prebuisti. Adde chara lucretia q; tu non mortem ullo uiolento cōsensu. sed infamiā effugere uoluisti. Tunc enim demum pacem prebuisti tyrāno. cum se tibi iugulande seruum nudum occisum iuxta corpus tuum minatus est. te pater te uir culpa absoluunt. noli sola reipsam illa quā uocas culpa dānare. infamiam morte fugimus. tu famam corumpis triticiā ultre nobis mortem illata finimus. Tu uindicte gaudia mortem preparans. si expectas dirum scelus aliquid alii mālus nobis inficimus exptamus. tu innocentiam occupata. morte corruptura es. Vir pater frutus & alii coniuncti qui te culpa absoluunt. ne te occidas uetāt. Cur te occidēdo iudicium ipsoq; dānas. si te occidis culpam tibi qua caret. quāue fugis ignoris. Nūq; iputabitur innocens. qui se nocētem supplicio afficit. Filio lucretie aūq; se ense perfodiat. Nolite me pater sanctissime tu quoq; luce quondam mihi charior coniunx. morti prohibere nili me occidero. nunq; fides erit me potius infamiā q; morte uitare maluisse. quis unq; creāt. q; ille me feruicidio terruerit. meq; magis confocandi ferat ignominiam suspiciosam timuisse q; mortem: nili moriendi fortitudine audactaq; pēnauero. Restabit me miserā turpissima labes ifamie lucretiā portus adulterā uoluisse uiuere. q; pudicā mori. nōne uideris. q; me non uite uultis. sed infamie conseruare. cōsultis qd permissis iniurie. Sanctitate matrimonialis thoros facite q; ultro tanti flagitii secum os reddat aliaq; somnos. si negligentius hoc egeritis ua gabitur effrenis libido. & nedum uirts absētibus. sed etiam in matreq; complexibus rōane mulieris preteritorum iniuria iuuenū cōprimētur. Eterni que mulier erit tuta. uiolata lucretia. tu uir charissime cōiunx. quo poteris ire in meos amplexus. qui te non tenere uxorem tuā. sed scortū tarquinii reconderis. & tu pater sanctissime. quo me tuā filiā appellabis. que pudicitiā quā sub optima tua disciplina ab infantia didici. tam infeliciter amici tanq; iniuriose corrupi. me miseram uidebo ne natos iuueri quoq; uentre adulter oppressit. quid si semen nefdi flauitii uiscetribus inhesit meis. an expectabo donec ex adulterio mater fiam. Noli mihi splendorem exacte uite ad oculos pōere. q; si quicq; fingere tot ānis lenocinatrix seruasti infelicissima una nocte dū accipio si hospitē sed hostē amisi. si ē ulterius mea uita iocūda fortio q; pudicitie inutili oportunū me fecit iniurie. si formā sed castitatē meā expugnat uoluit nephādus adulter si luxurie cōtinētie tuli odpollutū stupro & adulterū mācipiū. uili q; si mererer lupanaribus ilocarer. sed p alii ubi q; dnoiās fraudātinuor. Heu mihi poterit ne ille alios ifos & sui cīpa flagitii ulteri' cū illo corpe corrupto pmāe

Fichier issu d'une page EMAN : http://eman-archives.org/Antibarbari/items/show/56?context=pdf

Non putatis ullam esse corporis corrupti uoluptatem. fatebor occultum nephas. parce parens, parceq; marite. & uos dii castarum mentium indulgete. Non potui fateor tantam animo cōcipere tristitiam. nec ab illo complexu mentem adeo reuocare. quin suberit male obedientium membrorum illecebre. quin agnouerim uestigia maritalis flame. illa tristis & ingrata. licet qualiscunq; est uoluptas ferro ulciscenda est. uestrum autem erit. si quid in uobis romani spiritus & scelus istud ulcisci. extinguatur quicq; habuit aliquod uoluptatis. Nimie sunt uires ueneris. nolo q; unq; tanti facinoris imago ante oculos uestre mentis agatur. nihil muliere mobilius egritudinem animiq; motus nedum mollit. sed nedum extinguit tempus si distulero. forsitan incipient flagiciosa placere. Dimitte ferro transilgam hoc pectus quod ille uiolentus amauit. in quo primum excitamentum libidinis infixis mamillis digitis contrectauerit suis. Nolite me ad mei misericordiam excitare. si uite parco. iam adultere parcam. si parcam adultere. iam parcam adulterio. si parcam adulterio iā placebit adulterium. iāq; placebit adulter. Inceptum est in me flagicium si uite morte ꝓhibeam ne aliquando uiuet inceptum explere. nunq; scelus remanebit ubi incepit. Credant omnes mei infamiam timuisse non mortem. quod testibus probare non possum. sanguine meo ratum efficiam. I. mi. anime incorrupte immaculate testibus innocentie mee. apud minoys & acharōtis tribunal. sibiq; prolem regiam uiolate pudicitie & polluti corporis accusabis. Tuq; terrestre corpus. quia tibi causam adulterii peperisti. effunde animam effunde cruorem hoc omen ut habere incipiat superbi regis & infauste prolis excidium. Tuq; uir quondam charissime. tuq; pater sanctissime quorum conspectum pudore & infelicitate libenter mea effugio uosq; amici ualete. nulli romāe mulieri detur in exemplum lucretia ut sibi persuadeant impudicis licitam fore uitam.

Cōmendat fratres beati francisci de obseruantia. Epistola. ccccxxviii.

Neas episcopus senensis. Dominico car. firmano. S. p. d. Quāuis scribente cesare ad negocia fratrum beati Francisci de obseruantia commendante modestius fuerit me silere. quia tamen ob memoriam diui Bernardini conterranei mei huic familie singulariter afficior. nequeo me comprimere. cogor assistere sancte familie. neq; mea patrocinia his negare possum. que non me solum sed omnes christi fideles suis orationibus ac piis operibus adiutant. utinā esset in me auxilii copia & aliquid posset patrocinium meum. profecto nihil his de seruis denegarē. Nametsi sum ipse peccator & iniquitate circundatus. diligo tamē eos quorum uitam castam mūdamq; uideo. quia quanto minus est in me uirtutis. tanto eos iuuare attentius debeo. quorum ꝓbitas in aperto est. Vt si nequeam meis actibus deo placere horum saltem cōmendationibus reddar acceptus. sicut enim pauidi ac pusillanimes in prelio seculari milites fortium uirorum uirtute saluantur. ita & in beati Petri uauicula prudentes & animosi naute. necordes atq; ignauos seruiāt remiges. facit hoc religio beati francisci que apud obseruantes habetur. Hec enim ueluti lectissima militum manus undiq; Christianorum lustrat exercitum. nunc istam nunc illam partem tuetur. arcet insidias. impetum frangit hostium. semper armata. semper in uigilia. semper in negocio nobis ut ocium pariat. Scimus quantum sub Bernardino senensi iam superne hierusalem curie hec religio ecclesie catholice profuerit. quantumq; moto sub fratre Iohanne capistrano utilitatis attulerit. & quid hec religio aliud agit. quam que iubere nouimus euangelium sentes ac tribulos ex agro dominico diuellit. semen bonum seminat. zizaniam & lolium sarculo ueritatis precidit. exterminat auaritiam. pellit libidines. fulminat illecebras uoluptates. strangulat ambitiones & odia fugat. ignauie ac secordie stimulum adigit. & aperiens i ecclesia diebus singulis os suum penitentiam suadet. & uiam domini in ueritate docet. Hec sunt opera fratrum qui de obseruantia nuncupantur. Nescio cui hec non placeāt. Credo que non sunt omnino precisa ab ecclesia mēbra. omnibus horum gratam esse conuersationem. nec me dubium habet quin sancta sedis apostolica his xp̄i militibus afficiatur. Nam & romani presules q̄plurima huic familie priuilegia contulerunt. quibus ab infestationibus hostium perseueraret illesa. Sed audio nouissimis diebus non nihil suggestum beatissimo patri nostro nicolao quinto aduersus huiusmodi sanctam sacramq; congregationem. Fertur enim sanctitatem suam litteras Eugenii predecessoris sui. que in fauorē horum de obseruantia fratrum emanauerant. seu reuocasse seu suspendisse. quod minime fecisset nisi ut aiunt sinistre de conuersationibus horum fratrum fuisset instructus. Perniciosa res est lingua fallax & subdola. multūq; dāni sepe in cōi affert. sed magna uis ueritatis que cōtra osum insidias facile ip̄am emergit. Vita hoꝝ fratrꝝ i apto ē. Nō pōt abscōdi ciuitas supra mōtē posita. Est h familia q̄l lucerna ardēs supra cādelabꝝ. que domū dñi hoc est ecclesiam miro splēdore irradiat. Venit aduersus eā priceps huius mundi. & nihil habet in illa. Fūdata ē domus supra firmā petrā.